

АНАЛИЗА НА НАПРЕДОКОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРИСТАПУВАЊЕ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за напредокот на Република Македонија од 2005 година и **ИЗВЕШТАИ ЗА НАПРЕДОКОТ** за напредокот на Република Македонија 2006-2008 година

СОДРЖИНА

- I **ВОВЕД**
- II **ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ**
  - 1 **Демократија и владеење на правото**
  - 2 **Човекови права и заштита на малцинствата**
- III **ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМ**
- IV **ЗА ЕКОНОМСКИТЕ КРИТЕРИУМИ**

РЕЗИМЕ

Република Македонија во декември 2005 година од Советот на Европската унија доби статус на држава кандидат и влезе во нова фаза на односите, пристапување. Веќе трета година по ред извештаите за напредокот на Комисијата не содржат препорака за отпочнување преговори за пристапување во членство.

Македонскиот центар за европско образование со цел да се утврдат слабостите кои Република Македонија ги покажува во овие три години се впушти во анализа на оценките и заклучоците на Европската комисија за исполнувањето на политичкиот и економскиот критериум изнесени во Аналитичкиот извештај од 2005 година и Извештаите за напредокот од 2006 до 2008 година. Анализата покажа дека постојат области каде е забележан позитивен развој и успех во реформите, кои во наредните периоди престанале да бидат отворени прашања; дека одредени прашања речиси постојано се истакнуваат како проблем кој останува нерешен или во однос на кој Република Македонија нема никаков или соодветен пристап; дека речиси постојано се упатува на проблемите на имплементацијата и на недоволниот или слабиот капацитет за спроведување на определни реформи или активности што понатаму води кон заклучокот дека постојат сериозни проблеми во исполнувањето на добар дел од преземените обврски од членството.

I ВОВЕД

Европската комисија во рамките на процесот на пристапување на Република Македонија во Унијата, од март 2002 година доставува редовни извештаи за напредокот кој го постигнала Република Македонија најпрвин на патот на својата интеграција, која по 2005 година и доделениот статус на држава кандидат премина во процес на пристапување.

Извештаите за напредокот во својата структура ја следат структурата на копенхагенските критериуми, односно секогаш реферираат на политичкиот критериум, економскиот критериум и способноста, или подобро кажано капацитетот на Република Македонија за преземање на обврските од членството. Во последниот дел извештаите детално ги анализираат поедините поглавја во кои Европската унија развива заедничко законодавство и политики и го анализира направеното во годината за која известува. Извештаите секако содржат и еден воведен дел во кој на кратко ги опишуваат односите меѓу Република Македонија и Европската унија во сите нивни аспекти.

Направениот напредок во едногодишниот период се мери врз основа на донесените одлуки и закони и спроведените мерки. Меѓутоа и од практиката во односите помеѓу политичките субјекти. Ваквиот пристап обезбедува еднаков третман во сите извештаи и дозволува објективна проценка и поради тоа претставува реална слика на актуелните состојби во државата.

Република Македонија во декември 2005 година од Советот на Европската унија доби статус на држава кандидат и влезе во нова фаза на односите, пристапување. Веќе трета година по ред извештаите за напредокот на Комисијата не содржат препорака за отпочнување преговори за пристапување во членство.

Македонскиот центар за европско образование со цел да се утврдат слабостите кои Република Македонија ги покажува во овие три години се впушти во анализа на оценките и заклучоците на Европската комисија за исполнувањето на политичкиот и економскиот критериум изнесени во Аналитичкиот извештај од 2005 година и Извештаите за напредокот од 2006 до 2008 година.

Анализата покажа дека постојат области каде е забележан позитивен развој и успех во реформите, кои во наредните периоди престанале да бидат отворени прашања; дека одредени прашања речиси постојано се истакнуваат како проблем кој останува нерешен или во однос на кој Република Македонија нема никаков или соодветен пристап; дека речиси постојано се упатува на проблемите на имплементацијата и на недоволниот или слабиот капацитет за спроведување на определни реформи или активности што понатаму води кон заклучокот дека постојат сериозни проблеми во исполнувањето на добар дел од преземените обврски од членството.

Македонскиот центар за европско образование (МЦЕО) е невладина, непартиска и непрофитна организација основана во декември 2002 година. Членовите на МЦЕО се 26 обучувачи за прашањата поврзани со Европската унија, сертифицирани од Фондацијата „ИНВЕНТ“ од Бон, Сојузна Република Германија, кои „Обединети во разликите“ работат на остварувањето на мисијата на организацијата да го поддржуваат пристапувањето на Република Македонија во Европската унија преку организација и спроведување на професионални обуки, давање на консултантски услуги, развој на применливи политики и лобирање за промени.

Од основањето во 2002 година, до денес Македонскиот центар за европско образование има испорачано повеќе од 400 денови обука. На испорачаните обуки повеќе од 3000 луѓе беа обучени за различни аспекти на Европската унија и соодветните заеднички политики. Членовите на МЦЕО работеа како консултанти на повеќе проекти водејќи го притоа персоналот на Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за финансии во изготвувањето на предлог проектот и работниот план за твининг проектите кои беа имплементирани во овие министерства. Беа изработени повеќе документи за применета политика, а членовите учествуваа во процесот на лобирање за промени.

МЦЕО постојано ги надградува своите капацитети и има висококвалификуван и професионален тим кој е постојано и активно вклучен во секојдневната работа на организацијата.

Поради тоа од нашите партнери и клиенти ја заслуживме титулата „Centre of Excellence“.

II ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ

1 Демократија и владеење на правото

Парламент

Комисијата го нагласува недостигот на демократски капацитет упатува препорака дека значајни натамошни чекори се потребни за унапредување на политичкиот дијалог.

Политичкиот дијалог и работата на Собранието е еден од клучните приоритети во Партнерството за пристапување од што зависи започнувањето на пристапните преговори со ЕУ. Активностите по однос на ова прашање беа одблизу следени и оценувани од страна на Европската комисија и во изминатите години. Клучните забелешки и критики во претходните и во овогодинашниот извештај за напредокот беа токму поврзани со овие прашања при оценката на исполнувањето на политичките критериуми за членство.

Во однос на функционирањето на Собранието, Комисијата имаше критики во Извештајот за напредокот за 2006 година во однос на тензиите помеѓу мнозинството и опозицијата, бојкотите и прекините во политичкиот дијалог, како и бавниот процес на подготвување и усвојување на законодавството. Во Извештаите за напредокот од 2007 и 2008 употребува позаострена реторика, што доведува до заклучок дека ситуацијата е влошена. Во Извештајот за напредокот за 2007 година вели дека “некои напори се направени за да се забрза законодавниот процес, но функционирањето на Собранието беше сериозно нарушено од недоволниот дијалог помеѓу владата и опозицијата, бојкотот на Собранието од страна на ДУИ и политичките препирки, кои ја забавија законодавната активност“. Во Извештајот за напредокот за 2008 година вели дека работата на Собранието до неговото распуштање беше “сериозно попречена од недоволниот дијалог помеѓу партиите“, дека Собранието не успеало да номинира членови на определени тела и дека не направило доволни напори да го донесе

акциониот план за негово функционирање. Комисијата исто така го нотира фактот дека Собранието не усвои заклучоци од истрагата за тепачките помеѓу пратениците. Исто така ги нотира бојкотите на СДСМ и ДПА, квалификувајќи ја политичката тензија како “висока“ и констатира дека имало само “повремен напредок во политичкиот дијалог“. Комисијата го нагласува недостигот на демократски капацитет, особено критикувајќи го фактот што Парламентот донесе 172 закони по итна постапка во отсуство на опозицијата. Комисијата притоа оценува дека овие настани предизвикуваат сериозна загриженост во врска со ефективното функционирање на политичките институции и упатува препорака дека значајни натамошни чекори се потребни за унапредување на политичкиот дијалог.

Избори

Распишувањето на предвремени парламентарни избори, доведе до дефинирање на дополнителен (девети) репер – оддржување фер и демократски избори. Ова претставува фундамент на политичкиот критериум и клучен показател за демократскиот капацитет за членство во ЕУ.

Во Извештајот за напредокот од 2006 година Комисијата иако забележува дека имало нерегуларности со полнење на кутии, закани и групно гласање сепак оценува дека парламентарните избори во 2006 генерално поминале мирно, законите се почитувале и во најголем дел ги исполниле меѓународните стандарди. За разлика од ова, со Извештајот во 2008 година Комисијата се сложува со заклучоците на мисијата на ОБСЕ-ОДИХР дека предвремените парламентарни избори не се спроведоа според меѓународните стандарди. При тоа ЕК забележува дека „организираното насилство, законите, полнењето на гласачките кутии“ ги спречија граѓаните да излезат на гласање; „законот селективно се применуваше, а органите не успеаа да го спречат насилството и законите“. Дополнително со Извештајот во 2008 година ЕК констатира дека не биле

преземени ефикасни казни против обвиненијата за прекршување. Особено загрижува забелешката на ЕК дека етнички албански полициски службеници во состав на специјалните полициски единици и наклонети кон една од политичките партии на власт учествуваа во изборните нерегуларностите во корист на нивната политичка партија. Она што дополнително остава црна дамка за изборниот процес и демократскиот капацитет воопшто е констатацијата на ЕК во Извештајот за 2008 дека во тек на предизборната кампања не е обезбеден еднаков пристап до медиумите, и тоа што Владата продолжи со своите промотивни кампањи или лансираше нови за време на официјалната изборна кампања. Од ова произлегува заклучокот дека Република Македонија во јуни 2008 година ги спроведе најлошите избори досега. Во анализата на делот за изборите во сите извештаи од 2005-2008 единствената светла точка е работата на Државната изборна комисија која во сите извештаи воглавно е позитивно оценета.

Влада

Работата на Владата, реалциите помеѓу партиите во владината коалиција и соработката помеѓу Претседателот и Премиерот претставува еден од основните критериуми според кои се вреднува напредокот во политичкиот дијалог и исполнувањето на политичките критериуми.

Во извештајот од 2007 година Комисијата бележи дека владината коалиција (составена од ВМРО-ДПМНЕ, ДПА и подоцна ПДП) генерално стабилно функционираше иако со мали тензии пред се поради неефективната внатрешна координација и била посветена на интеграциите во ЕУ и НАТО и спроведувањето на Рамковниот договор. Во извештајот за 2008 година оцената е дека комуникацијата помеѓу владините партнери била поприлично тензична во периодот пред предвремените избори, нагласувајќи го особено периодот кога ДПА ја напушти Владата и таа функционираше како малцинска. Исто така ЕК забележува дека Владата во еден период пред изборите функционираше без

тројца министри (кои поднесоа оставки во периодот декември 2007 – март 2008) се до изгласувањето на новата Влада во јули 2008 година. ЕК констатира дека односите помеѓу Претседателот и Премиерот во контекст на кохабитација, биле променливи нотирајќи дека и покрај редовните средби постои неусогласеност особено околу прашањето за спорот со името и спротивставените ставови за распуштањето на Парламентот и распишувањето предвремени избори.

Полиција

Извештајот од 2008 година за прв пат ја спомнува полицијата во рамките на политичките критериуми во делот на Собранието, покрај досегашната анализа на реформите во полицијата во рамки на јавната администрација. Ова се должи на вмешаноста на полицијата во сериозните недоследности во спроведувањето на изборите и на големата политизација на полицијата.

За жал спроведените реформи во полицијата (кои беа идентификувани слабости во претходните извештаи од 2005 година како на пример, полициската соработка, заедничко управување со податоци, обука, соодветна застапеност на малцинските заедници, обука, политички кодекс, постапување по препораките на Народниот правобранител, децентрализација и реформи на законската рамка) беа ставени во сенка поради сериозните слабости кои беа идентификувани во работењето на полицијата. Овие слабости можеме да ги групираме во три категории:

1. Политизација на полицијата

Политизацијата на повисоките полициски службеници предизвикува сериозна загриженост. Извештајот забележува на етнички албански полициски службеници наклонети кон една од политичките партии во Владата кои постапуваа на пристрасен начин и полициски службеници од специјални полициски единици учествуваа во нерегуларностите во корист на нивната политичка партија. Имајќи ги предвид одлуките на ЕСЧП, важно е истрагите и гонењата да се извршат на темелен начин и навремено со цел да се добие ефикасен

превентивен ефект. Полицијата не успеа да ги спречи и соодветно да одговори на сериозните инциденти во областите во кои главно има етнички Албанци за време на изборната кампања и на денот на изборите. Одредени единици беа активно клучени во нерегуларностите додека други беа несвесни. Ова се должи на политизацијата на повисоките полициски службеници во овие региони, како што беше забележано од страна на набљудувачката мисија на ОБСЕ/ОДИХР. Во овој поглед Законот за полиција не се почитуваше.

2. Непочитување на човековите права од страна на полицијата

Извештајот во неколку наврати издвојува критики на страна на полицијата од аспект на нејзиното работење и можните повреди на човековите права. Така, иако е подобрена соработката со Народниот правобранител, загрижува фактот што дури 50% од претставките примени во 2007 година, а каде е утврдена повреда се однесуваат на полицијата. Народниот правобранител со жалење укажа на недостатокот на ефикасна контрола над специјалните полициски единици, имено Алфа единиците, за кои постојат пообемни наводи дека користат прекумерна и неоправдана сила, меѓу другото, против Ромите. Јавното обвинителство треба да направи значителни заложби за да сепорведе брза и независна истрага и гонење по наводите за деградирачко однесување. Одлуките на

ЕСЧП во овој однос треба целосно да се спроведат. Министерството за внатрешни работи треба да ги води истрагите во согласност со внатрешните постапки, националното законодавство и меѓународните стандарди. Имајќи ја предвид ваквата состојба загрижува новиот Закон за следење на комуникациите кој воведува нови елементи, како улогата на Министерот за внатрешни работи и широки услови за насочување спрема пресретнувањето, каде што соодветната имплементација ќе биде од суштинска важност за обезбедување првенство на судството и за избегнување на прешироко толкување на условите за прислушување.

3. Несоодветна контрола врз полицијата и службите за разузнавање

Иако се направени напори кон обезбедување поголема одговорност на службите за разузнавање кон Собранието, Извештајот истакнува дека потребни се понатамошни значителни напори, особено за засилување на судскиот и парламентарниот надзор во следењето на комуникациите и врз Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање Дополнително, имајќи ги предвид и одлуките на ЕСЧП, Извештајот истакнува дека постојат големи потреби за воспоставување на независен, надворешен механизам за следење на злоупотребата на службената должност од страна на полицијата. Не преземањето на никакви чекори во одговор на Препораката на Европскиот парламент за следење на случајот на Калед Ел-Масри, дополнително ја потврдува ваквата загриженост на Европската комисија.

4. Систем на унапредување

Во врска со полициската служба, спроведувањето на неодамна донесената стратегија за човечки ресурси останува значителен предизвик. Системот за развој на кариера и оценување треба допрва да се воспостави. Одделението за човечки ресурси на Министерството за внатрешни работи беше реорганизирано. Беше изработена општа стратегија за човечки ресурси, а нејзината имплементација е во рана фаза. Сеуште не е обезбеден развој на кариерата заснован на заслуги и оценување, а политизацијата, особено на повисоките полициски службеници, е проблем.

Реформа на јавната администрација

Недоволниот напредок во реформата на јавната администрација и слабиот административен капацитет на Македонија се констатации кои ЕК ги повторува во сите Извештаите за напредокот од 2005-2008 година.

Реформата на јавната администрација е клучен приоритет на Пристапното партнерство со ЕУ и еден од реперите по кои се прави оценка за напредокот на

Република Македонија во процесот на пристапувањето. Во продолжение следува анализата на оценките за реформите на јавната администрација со извештаите на ЕК за напредокот на Македонија во периодот 2006-2008 година.

Во Извештаите на ЕК за напредокот во периодот 2006-2008 се оценува дека е потребно јакнење на капацитетите на Агенцијата за државни службеници за да може во целост и професионално да го врши оценувањето на државните службеници и да ги спроведува дисциплинските постапки. Дополнително во последниот извештај се нагласува дека постои ограничен напредок во засилувањето на улогата на АДС во надгледувањето на целокупниот процес на вработување во државната служба како и тоа дека на АДС и недостасуваат механизми за да ја обезбеди законитоста и регуларноста на постапките за вработување.

Во Извештаите од 2006 и 2007 година ЕК оценува дека масовните промени на државните службеници како резултат на промената на владеечката гарнитура илустрираат дека назначувањето на државните службеници на сите нивоа е исполитизирано и се коси со воспоставувањето на системот на заслуги. Во извештајот од 2008 се потенцира дека вработувањето и унапредувањето во државната служба¹ не се врши врз база на објективна оценка и заслуги, како и тоа дека процесот на донесување одлуки за вработување и унапредување не е транспарентен и отчетен. Се констатира дека пополнувањето на раководните позиции во државната служба се врши со кадри надвор од јавната администрација без да се има предвид професионалниот капацитет и работното искуство.

Потребата од давање поголем приоритет на транспарентноста и отчетноста на јавната администрација и обезбедувањето механизми за вклучување на граѓанските организации и социјалните партнери е забелешка која се провлекува низ сите извештаи за напредокот од 2006 до 2008 година. Во извештајот оваа година

нотирано е дека вклучувањето на граѓанските организации во процесот на изготвување законски акти и креирање политики е минимално.

Во сите извештаи од анализираниот период ЕК се залага за целосно почитување на етичкиот кодекс на државните службеници; дополнувањето на кодексот со обврската државните службеници да известуваат за сите незаконски дејствија на своите колеги е поздравено со извештајот од 2007, но во последниот извештај ЕК констатира дека спроведувањето на оваа одредба е комплетно без резултат.

Во сите извештаи кои се предмет на оваа анализа се потенцира недоволниот капацитет на јавната администрација за стратешко планирање и креирање политики особено во корелација со планирањето на буџетот, вклучувајќи го и слабиот административен капацитет за координација на подготвувањето на Националната програма за преземање на законодавството на ЕУ (НПАА) со стратешките планови на министерствата. Подготвителната фаза и консултацијата со засегнатите страни во процесот на креирање закони е оценета како недоволно транспарентна што резултира со слаб квалитет на законите во некои области и отежната имплементација. Извештајот од 2008 година забележува дека недостигаат човечки и финансиски ресурси за реализацијата на НПАА, подвлекувајќи дека клучни позиции во Секретаријатот за европски прашања, Министерството за правда и Министерството за локална самоуправа се празни веќе подолг период.

Во извештаите од 2007 и 2008 година ЕК забележува дека јавната администрација има недоволен капацитет и несоодветни организациски структури за управување со човечките ресурси. Таму каде што постојат одделенија за управување со човечки ресурси забелешката е дека тие се занимаваат само со кадровски прашања и не се екипирани и обучени за спроведување на оценувањето на државните службеници и проценка на потребите за обука.

---

¹ Во Извештајот од 2008 година е забележано дека во 2007 година 500 државни службеници биле унапредени спротивно на Законот за државни службеници, а во периодот до август 2008 нивниот број е 57.

Правосудството е еден од политичките критериуми кој се разгледува секоја година од страна на Европската комисија (ЕК) но, и предмет на детална анализа во рамки на поглавјето *23. Правосудство и фундаментални права*. Во областа на правосудството забележан е одреден напредок и сега Македонија е умерено напредната.

Европската комисија го забележа добриот напредок во спроведувањето на стратегијата за реформи на правосудството како еден од клучните приоритети во Пристапното партнерство. Она што во минатите години беше забележано – доцнење со донесувањето на законите или нивното одложено спроведување (на пример, назначувањето на членовите на Судскиот совет (во извештајот од 2007) – сега веќе изостанува бидејќи законската рамка е заокружена. Сепак, Европската комисија забележува дека сеуште треба да се воспостави досие на постигнувања за спроведувањето на новата законска рамка. Зошто?

Затоа што целта на стратегијата за реформи на правосудството беше да се зголеми независноста, ефикасноста и инфраструктурата на правосудството во Република Македонија, праксата во спроведувањето на стратегијата покажа дека судството и понатаму е под голем политички притисок и тоа е забележано во извештајот на Европската комисија. Така, Комисијата забележува дека Министерот за правда дал одреден број на јавни изјави во врска со одлуките за именување на судии што може да се сфати како обид за прекумерно влијание врз Судскиот совет (дополнително, имајќи предвид дека Министерот за правда е член на Советот). Понатаму, Комисијата истакнува дека Јавниот обвинител деградирал два искусни јавни обвинители од специјализираното одделение за организиран криминал и корупција, пред да се започне со работење на Советот на јавни обвинители и допрва ќе треба да се разјаснат критериумите и пропорционалноста на оваа одлука. Исто така, Комисијата забележа дека Судскиот Совет донесе прирачник за оценување на судиите, но само откако серија на унапредувања беа завршени.

Што се однесува до ефикасноста на судството, иако реформите создадоа услови за зголемување на ефикасноста (законот за прекршоци, воведување на медијацијата) сепак малиот судски буџет постојано се појавува како проблем кој ја загрозува ефикасноста на праводните институции. И оваа година Европската комисија забележа дека буџетот на судовите беше премногу мал за да ги опфати тековните трошоци и нивните долгови на комуналните претпријатија. Буџетот на јавното обвинителство благо се зголеми на 4 милиони евра – што имајќи ја предвид новата улога на јавното обвинителство се чини недоволен. Дополнително, Комисијата забележа дека дури 63% од буџетот на Академија за судии и обвинители доаѓа од меѓународни донатори и побара да се воспостави по избалансирана и одржлива финансиска рамка. Исто така, Комисијата забележува на продолжувањето на рокот за префрлање на извршните предмети (од крајот на 2007 до крајот на 2008) со што се одложи соодветното и целосно извршување на голем број судски предмети. Дополнително, бавно се движат работите со спроведувањето на Законот за медијација од 2006. Досега, започнати се само 30 предмети, а завршени 20.

Човечките ресурси и ИТ се уште еден проблем со кој се соочува правосудството. Така, Комисијата иако позитивно го оценува формирањето на новиот Управен и апелационен суд во Гостивар, сепак забележува дека некои од овие судски места се непополнети, што ја попречува ефикасноста на овие судови. Исто така, вишото јавно обвинителство во Гостивар, допрва треба да се основа. Комисијата забележува и дека обвинителите не ги вршат своите надлежности во целост, посебно во поглед на координацијата на истрагата пред судската постапка. Дополнително, иако бројот на судии и обвинители се зголеми, бројот на вработени во судската администрација опадна за 6%. Во некои основни судови се ште недостасува опрема за ИТ, како и во повеќето обвинителства. Иако, центарот кој беше обмислен да ги поврзе ИТ системите на сите институции во судството беше ставен во функција, не се користи во целост бидејќи не сите ИТ

канцеларии во судовите се кадрово опремени.

Затоа, се чини правилен е заклучокот на Европската комисија дека потребно е понатамошно зајакнување на судството во поглед на независноста, буџетската рамка, човечките ресурси и ефикасноста.

Анти-корупција

Во сите досегашни извештаи на ЕК за состојбите во Македонија, корупцијата е детектирана како еден од најзначајните проблеми. Според Аналитичкиот извештај од 2005, „корупцијата е сериозен и широко распространет проблем, кој влијае врз многу аспекти од општествениот, политичкиот и економскиот живот“. Ваквата формулација, со посилен или послаб интензитет, останува присутна во сите последователни Извештаи на ЕК за напредокот на Република Македонија.

Извештајот од 2006 година забележува „определен прогрес“ во борбата против корупцијата, пред се преку активностите за зајакнување на правната и институционалната рамка, меѓутоа истите ги оценува како „далеку од задоволителни“ и со „ограничен ефект“. Генералната оценка е дека „корупцијата останува широко распространета, го успорува економскиот развој и ја ослабува социјалната кохезија“. Како предуслов за понатамошното засилување на ефективната борба против корупцијата, во Извештајот од 2006 се наведува неопходноста од постоење на „силна политичка волја“.

Извештајот од 2007 година забележува „напредок во анти-корупциските политики и мерки“. Како основа за остварениот напредок извештајот ги наведува засилувањето на правната и институционалната рамка, како и „силната политичка посветеност“, кои даваат „одредени резултати“. Иако Извештајот нотира „решителни напори за превенција и казнување на корупцијата“, сепак се повторува оценката дека „корупцијата е широко распространета и претставува сериозен проблем“. Заради надминување на ваквата состојба, во Извештајот се нагласува неопходноста од „одржливи политички заложби“.

Според Извештајот за 2008 година, „направен е определен напредок во реализацијата на анти-корупциската политика“, за која се нагласува дека е „еден од клучните приоритети на пристапното партнерство“. Во поткрепа на таквата оценка, Извештајот наведува дека „правната и институционалната рамка се зајакнати и постигнати се понатамошни резултати во нивната имплементација“. Како оценка за општата состојба, во Извештајот е наведено дека „корупцијата останува особено сериозен проблем“. Забележливо е отсуството на формулацијата „широко распространета“ корупција, која е присутна во сите претходни извештаи, заради што оценката за општата состојба дадена во Извештајот за напредокот од 2008 година би можела да се толкува како помалку негативна од претходните. Од аспект на одредниците поставени во пристапното партнерство од март 2008, Извештајот оценува дека Македонија делумно ги исполнува зададените приоритети. Од приоритетите набројани во Партнерството, Извештајот содржи генерално позитивни оценки за имплементацијата на препораките на GRECO, како и за засилувањето на соработката меѓу институциите ангажирани во борбата против корупцијата; негативна оценка за преземените активности за надминување на слабостите во финансирањето на политичките партии и кампањи (споредено со делот кој се однесува на изборите и изборното законодавство), чија имплементација и натаму ќе треба да биде следена; како и критики за реакциите на останатите институции на извештаите и препораките на Државната комисија за спречување на корупцијата и Државниот завод за ревизија, кои според ЕК се истражуваат „премногу ретко“.

Анализата на последователните Извештаи на ЕК (Аналитичкиот извештај од 2005, како и подоцнежните Извештаи за напредокот) покажува бавен, меѓутоа континуиран напредок на Македонија во борбата против корупцијата. Препораките на ЕК воглавно се спроведуваат, иако секогаш особено бавно, што се нотира во секој нареден извештај. Таквиот умерено позитивен тренд може да се согледа како преку споредба на оцените и препораките по одделни прашања опфатени во

рамките на темата „Анти-корупција“, дадени во секој последователен Извештај (на пример, спроведувањето на препораките на GRECO, зајакнувањето на институционалните капацитети, и т.н.), така и преку отсуството на нови проблеми и отворени прашања кои би значеле уназадување на состојбата во оваа област. Останува меѓутоа забелешката, како исклучок од овој тренд „загриженоста заради политизацијата на некои случаи на корупција и начинот на кој тие се водени“.

2 Човекови права и заштита на малцинствата

Почитувањето на основните човекови и малцински права е составен дел на политичкиот критериум и поради тоа е област која подлежи на постојана оценка од страна на Европската комисија. Поради фактот дека станува збор за обемна област, Комисијата се обидува да направи систематизирање при следењето и оценувањето, па зборува за почитување на меѓународното право за правата на човекот, како и за граѓански и политички права, економски и социјални права и малцински и културни права и почитување на малцинствата.

Меѓународно право за правата на човекот

Во делот на почитувањето на меѓународното право за правата на човекот Европската комисија во сите извештаи кои беа предмет на оваа анализа забележува дека Република Македонија ги има ратификувано главните универзални и регионални инструменти за заштита на човековите права. Притоа, под регионални инструменти Комисијата ги подразбира конвенциите усвоени од Советот на Европа, кои воедно претставуваат и дел од *acquis* на ЕУ кој една држава која претендира на членство во Унијата мора да ги има усвоено/ратификувано. Со извештаите се утврдува дека Република Македонија ги ратификувала Европската конвенција за правата на човекот, Европската конвенција за превенција на тортурата, Европската конвенција за регионални и малцински јазици, како и Европската

социјална повелба и дополнителните протоколи на овие акти. Извештаите посочуваат и на делот на имплементацијата на овие меѓународни инструменти и на формираните меѓуминистерски групи за следење и имплементација, како и на можноста граѓаните на РМ за повреда на нивните права да се жалат пред Европскиот суд за човекови права во Стразбур.

Во извештаите се бележат и поднесените жалби до судот во Стразбур, меѓутоа и начинот на кој било одлучено како и бројот на случаи кои се во постапка за пресудување. Нема потреба од подлабока анализа за да се види дека со текот на годините се повеќе жалби се поднесени пред судот во Стразбур, притоа се поголем е бројот на случаи во кои Судот утврдил дека Република Македонија направила прекршување на некое од правата во Конвенцијата. Речиси во 90 отсто од вкупниот број на пресудени случаи во секоја календарска година, Судот нашол дека било направено прекршување на некое право. Единствената позитивна работа во ваквата тенденција е дека граѓаните се сè повеќе информирани за нивните права и можностите за нивна заштита. Во продолжение следи табеларен приказ на поднесените жалби до Судот, пресудените предмети, пресудите со кои се утврдува прекршување на правата и бројот на случаи кои се во постапка пред Судот.²

Граѓански и политички права

Делот посветен на оценувањето на граѓанските и политички права во извештаите посветува посебно внимание на соодветните права и притоа ја оценува состојбата со заштитата и почитувањето на секое од нив. Во сите извештаи кои се предмет на оваа анализа е забележливо дека се споменува превенцијата на тортурата, како и нехуманиот третман и произволното апсење. Комисијата заклучува дека постои соодветна законска рамка со која се обезбедува превенција од тортурата и нехуманиот третман, односно се намалува произволното апсење, сака

² На крајот на овој документ е приложена табела со бројот на поднесени жалби пред Европскиот суд за човекови права во Стразбур, како и фазата во која се наоѓаат.

да каже дека се забележува напредок во заштитата на ова право. Според Комисијата направени се задоволителен број на законски измени со цел да се пополнат правните празнини, односно да се спречат постоечките негативни практики во изминатите години (на пример: информативните разговори). Поздравено е основањето на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди во Министерството за внатрешни работи како и фактот дека во периодот на известување на последниот извештај преземени се активности во насока на превенција на тортурата и нехуманиот третман и произволното апсење, но сепак останува забелешката дека не постои целосен систем за контрола, особено кога станува збор за специјалните полициски единици и соодветно спроведување на законите.

Во насока на подобрување на третманот на затворениците, Комисијата во сите извештаи зборува за состојбата во затворите. Во сите извештаи кои се предмет на оваа анализа Комисијата известува за соодветен напредок од аспект на состојбата во затворите. Реконструирани се добар дел од затворите, набавена е нова опрема во дел од нив, а затворот во Куманово е новоизграден, сепак во сите извештаи Комисијата зборува за смртни случаи и самоубиства во затворите кои ги смета за последица на состојбата во истите, како и последица на третманот кој го добиваат затворениците.³ Бројот на смртни случаи и самоубиства во соодветните периоди за кои се известува изгледа вака:

На ова само мора да се додаде и забелешката од Комисијата дека постои крајна политизација на раководниот кадар во македонските затвори кој особено се плаши за својата позиција и поради тоа неволно презема било каква активност која би можела да му го загрози работното место.

Конечно во рамките на овој дел од извештаите се забележува укажувањето на Комисијата на случајот на Калед Ал-Масри кое се провлекува трета година по ред, а оваа година навистина строго

укажува на фактот дека никаква акција во текот на последната година не е преземена со цел да се одговори на препораките на Европскиот парламент во поглед на затворањето на истиот случај.

Европската комисија во однос на почитувањето на граѓанските и политички права го следи и почитувањето/заштитата на правото на пристап до правдата за кое анализирајќи ги посебните извештаи се забележува позитивна промена, меѓутоа останува редовно, вклучувајќи го и извештајот за 2008 година да забележува дека постои недоволен капацитет за одлучување и обезбедување на пристап до правдата на граѓаните во управната постапка и тоа особено кај второстепените владини комисии. Правото на приватност пак, кое во почетокот на периодите за кои се известуваше, а беа предмет на анализа, беше загрошено поради недозволеното / незаконското прислушување на телекомуникациите, во последниот извештај е споменато во позитивна смисла поради усвојувањето на Законот за следење на комуникациите. Според Комисијата законодавната активност претставува позитивен развој и реформа во секторот, меѓутоа поради досегашната практика и непостоењето на механизам за спроведување на законот и контрола на спроведувањето останува дилемата, односно стравот за неговата имплементација.

Натаму во оваа област извештаите говорат за слободата на вероисповест за која Комисијата во последните неколку години се изјаснува мошне позитивно, како од аспект на спроведените законски реформи, така и од аспект на спроведувањето на усвоеното законодавство. Сепак, неможе а да не се забележи дека во сите извештаи кои беа предмет на оваа анализа, од 2005 година па се до последниот за 2008 година, Комисијата забележува дека нема почитување на правото на сопственост на верските заедници и имотот кој бил национализиран во поранешна СФРЈ сè уште не е вратен на Македонската православна црква, односно на Исламската верска заедница. Во овој дел се забележува и воведувањето на верското/религиозното образование во основното образование како избран предмет, како и случувањата кои му

³ На крајот на овој документ е приложена табела со бројот на смртни случаи и самоубиства во соодветните периоди за кои се известува.

претходеа или беа дел од процесот на воведување на верското/религиозното образование, меѓутоа не влегува во натамошно оценување или елаборирање на случајот.

Правото на слобода на изразување на мисла и говор, или правото на информираност иако генерално се оценува како почитувано во Република Македонија, особено од аспектот дека постои голем број на печатени и дигитални медиуми, сепак секоја година се нотираат повеќе сериозни забелешки. Комисијата забележувала за апсење, обвинување и осудување на новинари во 2005, состојба која повеќе никогаш не ја споменува, првенствено поради интервенциите во Кривичниот законик, меѓутоа во сите извештаи се повторува недоволната независност на Советот за радиодифузија и слаба професионалност на новинарите, политичките влијанија врз медиумите (уредувачка политика, сопственост на приватни медиуми), лошата политика на владата во однос на јавниот радиодифузен сервис и концентрацијата на сопственоста на печатените медиуми. Загрижува фактот што добар дел од овие забелешки се провлекуват во сите извештаи почнувајќи од 2005 година наваму, а притоа ниту еднаш не е преземена посериозна мерка за отстранување на проблемите.

Важноста на вклучување на организациите на граѓанското општество во процесот на креирање политики и подготвување на закони се истакнува во секој од извештаите кои се предмет на оваа анализа. Дополнително се подвлекува важноста на донесувањето на Стратегијата на Владата за соработка со граѓанското општество, но Комисијата потенцира дека Владата треба да продолжи со спроведувањето на истата. Низ сите извештаи се забележува дека функционирањето на организациите на граѓанското општество во Македонија е загрозено поради недостиг на финансиски средства што го прави многу зависно од странската помош. Комисијата бележи дека Законот за спонзорства и донации овозможува дополнителни извори на средства за граѓанските организации, но неговото спроведување бележи бавен напредок. Во извештаите од 2006 и 2007 година било констатирано дека

процедурите и критериумите за избор на граѓански организации кои добиваат средства од централниот буџет се нетранспарентни, а извештајот во 2008 бележи дека состојбата е подобрена. Оценката на Европската комисија со извештајот во 2008 година е дека вклучувањето на граѓанското општество во процесите на креирање политики и подготвување закони е минимално.

Економски и социјални права

Во однос на правата на жената, Комисијата од година забележува напредок, барем кога станува збор за пристапот кон регулирањето на областа. Комисијата забележува дека е усвоен закон за еднакви можности меѓу мажот и жената, дека постои институционална рамка во форма на одделение, односно подоцна сектор за еднакви можности, но дека таквиот сектор неможе да претендира да биде независното тело кое ќе го следи развојот на политиката и ќе реагира на проблемите. Комисијата исто така забележува дека постои напредок и од аспект на вклученоста на жената во политиката, како во парламентот, така и во владата, што како позитивен тренд се бележи дури и кај албанските партии.

Она што загрижува, а што Комисијата во неколку наврати го забележува е дека постои слаба едуцираност за правата на жената, дека сеуште се забележува семејно гласање, кај некои етнички групи жената е сеуште дискриминирана, а постојат и други јавни кампањи кои ја загрозуваат еднаквоста и правата на жената.

Како и кај правата на жената, Комисијата забележува дека постои позитивен тренд во развојот на заштитата на правата на децата. Во извештаите се забележува дека постои соодветна законска рамка за заштита на правата на децата, а воедно и постои добра практика кога станува збор за истото. Комисијата особено го поздравува развојот на политиката за заштита на децата, усвоените стратегии и акциони планови, меѓу кои особено оние за развој на образованието. Комисијата е задоволна од позитивниот развој на работите во делот на образованието, секако од аспект на право на образование.

За разлика од правата на детето, Комисијата елаборирајќи го правата на лицата со пречки постојано, во сите извештаи кои беа предмет на оваа анализа, забележува дека постои многу мал развој во оваа сфера. Забелешките главно се засноваат на фактот дека институционалната реформа на системот на социјална заштита тече прилично бавно и не се постигнуваат саканите ефекти, а лицата со пречки и другите ранливи групи го чувствуваат негативниот ефект.

Од аспект на економските и социјални права, Комисијата уште ја анализира состојбата со синдикатите и правото на вработување каде воглавно се забележува позитивна состојба на гарантираност на правото на вработување и здружување на работниците во синдикати. За жал ваквата констатација се нарушува со постојаното повторување дека нема услови за социјален дијалог. Конечно во овој дел се анализира и спречувањето на дискриминацијата по сите основи. Притоа, Комисијата смета дека состојбата во оваа сфера е генерално добра, но постојат недостатоци во делот на дискриминирањето на лицата со пречки, како и одделни национални малцинства, а според Комисијата во Македонија се дискриминира и врз основа на сексуалната определба. На крајот во оценувањето Комисијата препорачува усвојување на сеопфатно законодавство за спречување на дискриминацијата.

Културни и малцински права

На самиот крај, во извештаите се прави сеопфатна анализа на состојбата со малцинствата. Притоа, во сите извештаи кои беа предмет на анализа Комисијата забележува позитивен развој (правична застапеност; функционирање на институциите; работата и извештаите на Омбудсманот; Законот за јазиците на заедниците кои не се во мнозинство; и сл.).

Ваквиот развој на настаните ќе беше совршен ако анализата на извештаите не покажеше дека во сите се нагласува исклучително лошата состојба на ромите, како од аспект на нивната дискриминација така и од аспект на нивната позиција во општеството, сиромаштијата,

здравствената заштита, стапката на смртност, стапката на необразованост, третманот од официјалните државни институции. Комисијата препорачува Република Македонија сериозно да се позанимава со решавањето на проблемите на ромите, како и со помалите етнички групи.

III ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМ

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
Индустриско производство	Нема информации	Зголемено само за 2,8% во текот на првите 8 месеци на 2006 година, во споредба со 8,2% во текот на истиот период во 2005 година.	Зголемено за околу 2,5% проценти во првите 8 месеци од 2007 година, споредено со 2,8% проценти во истиот период во 2006 година.	Зголемено на 10% во првите 8 месеци од 2008 година, споредено со 2,5% во 2007 година.
Просечен БДП по глава на жител изразен во куповна моќ	Просечниот БДП по глава на жител изразен во куповна моќ изнесува 25% од просекот на ЕУ-25 во 2005 година, т.е. околу 2.100 евра.	Достигна 26% од просекот на ЕУ-25, споредено со 25% претходната година.	Достигна 27% од просекот на ЕУ-27, споредено со 26% претходната година.	Достигна 29% од просекот на ЕУ-27, споредено со 27% претходната година.
Дефицит на тековната сметка; увоз и извоз	Во периодот од 1996 – 2004 година дефицитот изнесува 6,2% од БДП во просек. Во 2004 година дефицитот на тековната сметка изнесува 7,7% од БДП	Во 2005 година дефицитот на тековната сметка падна на 1,4% од БДП, споредено со 7,7% во 2004 година. Половина од падот се должи на зголемен извоз, а мало влијание имаат и приватните дознаки.	Во 2006 година дефицитот на тековната сметка паднал на 0,4% од БДП, споредено со 1,4% во 2005 година. Во текот на првата половина од 2007 година, тековната сметка бележи суфусит како резултат на силниот извоз и приватните дознаки.	До средината на 2008 година дефицитот на тековната сметка е значително зголемен и достигнува 13% од БДП, за разлика од крајот на 2007 година кога дефицит од 3% од БДП. Главен фактор за ова е зголемувањето на увозот, претежно на горива и машини.

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
	Увозот и извозот се наоѓаат во добра рамнотежа.	Извозот се зголеми од 31% од БДП во 2004 на 36% од БДП во 2005 година. Надворешната нерамнотежа е значително намалена.	Уделот на извозот во БДП се зголеми од 36% во 2006 на 38% од БДП во 2007 година. Надворешната нерамнотежа е значително намалена.	Зголемениот увоз не може да се покрие со извозот кој значително заостанува. Повеќегодишниот тренд на надворешна рамнотежа дефинитивно е напуштен.
Странски директни инвестиции	СДИ изнесуваат 2,9% од БДП на крајот на 2004 година.	СДИ од 2,9% од БДП во текот на 2004 година се намалија на 1,7% од БДП во 2005 година, но нагло се зголемија во текот на 2006 година и достигнаа околу 6% од БДП, а главен фактор беше плаќањето за продажбата на ЕСМ кое изнесуваше околу 5% од БДП. Приливите на гринфилд инвестиции и натаму се мали.	Нето приливот на СДИ се врати на 1,25% од БДП во втората половина на 2006 година и се покачи на 2,25% од БДП во првата половина на 2007 година.	СДИ се зголемени на 6,5% од БДП, споредено со 2,8% од БДП во 2007 година. Инвестициите главно се во банкарскиот сектор, а дел се и гринфилд инвестиции. Сепак, уделот на инвестициите во БДП останува релативно мал.
Бруто надворешен долг	Вкупниот надворешен долг изнесува околу 45% од БДП на крајот на 2004 година.	Во август 2006 година, бруто надворешниот долг изнесува 39% од БДП, по продажбата на 10-годишната државна еврообврзница.	Бруто надворешниот долг падна на 33% од БДП на крајот на август во 2007 година, како резултат на предвремените исплати на Парискиот клуб на кредитори, ММФ,	Бруто надворешниот долг е зголемен од 44% на 50% од БДП главно како резултат на позајмувањата од страна на неколку компании поседувани

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
<p>Вработеност /невработеност</p>	<p>Стапката на невработеност изнесува 39,3% на крајот на 2004 година и 38% во првата половина на 2005 година.</p> <p>Во целина, растот на вработеноста беше или многу мал или негативен и доведе до намалување на бројот на официјално регистрирани лица за околу 0,3 годишно во изминатиот период. Голем дел од невработените станаа долгорочно невработени. Ваквата структурна невработеност тешко ќе може да се намали дури и во случаи на силен раст. Во јули 2005 Законот за работни односи беше значајно изменет за да се поедностават процедурите за вработување и отпуштање вработени и да се стимулираат нови форми на вработување како делумно работно време и вработување на одредено време.</p>	<p>Стапката на невработеност е намалена на 36,1% во вториот квартал од 2006 година, додека стапката на вработеност е зголемена на 35%. Либерализацијата на законите за работна сила придонесе за овој поволен тренд. Невработеноста кај младите е на високо ниво, а периодот на невработеност кај оваа старосна група е долг. Активните мерки на пазарот на работна сила се исто така зајакнати.</p> <p>Генерално, невработеноста почна да се намалува, но неусогласеноста помеѓу понудата и побарувачката се уште е висока.</p>	<p>Светската банка и ЕИБ.</p> <p>Невработеноста е на многу високо ниво од околу 36% и опадна за околу 0,5 процентни поени во однос на минатата година, поточно изнесува 35,8% во првата половина на 2007 година.. Стапката на вработеност е покачена од 35% во средината на 2006 година на 36% во средината на 2007 година. Значаен дел од невработеноста е структурна, како резултат на слабата поврзаност помеѓу економскиот раст и нивото на вработеност. Невработеноста кај младите се уште е голема и времетраењето на невработеност кај оваа група е големо. И покрај тоа што пазарот на работна сила станал пофлексибилен, се уште постои голем диспарат помеѓу понудата и побарувачката.</p>	<p>Невработеноста се уште останува на високо ниво, иако има мали подобрувања.</p> <p>Главниот проблем е од структурна природа, а делумно е поради несовпаѓањето на потребните квалификации и она што се нуди. Растот на вработеноста пред се се должи на пораст на понудата на работна сила, додека опаѓањето на бројот на невработените е речиси незначително.</p> <p>Околу 20% од невработените се на возраст помеѓу 15 и 24 години. Стапката на невработеност сеуште е голема споредено со просекот од земјите на ЕУ.</p>
<p>Инфлација</p>	<p>По нестабилните периоди на</p>	<p>Инфлацијата во текот на</p>	<p>Инфлацијата во првите 9</p>	<p>Инфлацијата е</p>

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
	<p>висока инфлација во 90-тите кога помеѓу 1991 и 1995 стапката била во просек 400% (во 1992 1700%), во периодот 1996 – 2004 година инфлацијата во просек изнесува 2,3%, со највисоки стапки од 6,6% проценти во 2000 и 5,2% во 2001 година што е прилично стабилна стапка.</p>	<p>Првите 9 месеци од 2006 година, е зголемена на 3,3% во споредба со 0,4% во истиот период од 2005. Генерално, инфлацијата се држи под контрола.</p>	<p>месеци од 2007 година изнесува 1,4% и е намалена во споредба со истиот период од 2006. Во целина инфлацијата останува под контрола.</p>	<p>зголемена од просечни 2,3% во 2007 на 7,1% во септември 2008 година.</p>
<p>Даночен систем</p>	<p>Потребни се измени на ДДВ системот со цел да се усогласи со законодавството на ЕУ, додека акцизите се во голема мерка усогласени. Во делот на директното оданочување потребни се дополнителни напори за да се постигне целосна усогласеност со законодавството на ЕУ. Капацитетот на даночната администрација треба значително да се зајакне. Треба да се продолжи со мерките за модернизација и усвојување на модерни технологии. Во УЈП треба да се подобрат човечките и техничките капацитети, како и да се зајакне борбата против корупцијата за да се обезбеди недискриминаторна политика.</p>	<p>Како и во претходните години, наплата е подобра од очекуваната. Со новиот Закон за даночна постапка кој влезе во сила во април 2006 година се помага наплата на даноците, се поедноставуваат постапките и се подобрува еднаквиот третман на даночните обврзници. Ефикасноста на наплата се уште е загрижувачка, посебно во делот на директното оданочување. Потребни се дополнителни напори во усогласување на законодавството, негово спроведување, како и зајакнување на административниот капацитет.</p>	<p>Продолжува подобрувањето на даночната администрација и поедноставувањето на даночниот систем. Потребни се понатамошни напори за ефективна имплементација и спроведување на законодавството. Мал е и напредокот во усогласувањето на законодавството. Има одреден напредок во усогласувањето на законодавството во областа на индиректното оданочување, но мал во усогласувањето на директното оданочување.</p>	<p>Подобрена е ефикасноста на даночната администрација и поедноставен е даночниот систем. Нивото на усогласување на законодавството е скромно унапредено во делот на директното оданочување, но е потребно да се подобри во делот на индиректното оданочување. Подобрен е административниот капацитет за наплата на даноците и подобрена е наплата на даноците. Се уште се</p>

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
Бизнис клима	<p>Слабиот влез и излез на компаниите посочува на сериозни пречки за регистрирање на нови или затворање на компании. Бавните административни и правни процедури како што се обезбедување на лиценци или постапување по стечајни постапки се главни пречки за влез и излез на пазарот и ова негативно влијае на економската динамика. Политичките интервенции и нееднаквиот третман за аплицирање за лиценци води кон понатамошни дисторзии и ја руши бизнис довербата. Не постои едношалтерски систем и тој треба да почне од 1 јануари. Законодавството за стечај е во процедура на менување. Досега овие процедури одземаа многу</p>	<p>Значително се намалени бариерите за влез и забрзани се постапките за излез. Воспоставен е едношалтерски систем за регистрирање претпријатија и намалено е просечното време на чекање за регистрирање на 7 дена. Законите за стечај се изменети за да се забрзаат постапки за излез од пазарот, а ова треба да придонесе да се намалат трошоците и да се скратат постапките. Сепак, потребното законодавство се уште не е целосно донесено.</p>	<p>Владата продолжи да ги намалува бариерите за влез на пазарот и да забрзува процедурите за регистрација и дерегистрација. Времето потребно за регострирање на компанија е намалено од 5 на 3 дена. Трошоците за регистрација се исто така намалени на 100 евра, а процесите на регистрирање олеснети. Изменет е Законот за стечај и Законите за едношалтерски систем и започната е со т.н. регулаторна гилотиња. Бројот на случаи на компани во стечај е</p>	<p>потребни напори за да се обезбеди ефективна имплементација и спроведување на законодавството за намалување на неформалната економија. Значајни работи се постигнати и во спречувањето на корупцијата.</p> <p>Подобрена е бизнис климата, а за тоа говорат следниве факти: спроведени се натамошни чекори за подобрување на законодавството за едношалтерскиот систем; намалено е времето потребно за регистрирање на компанија од 3 дена на 26 часа; зголемен е бројот на новорегистрирани компании; намалена е регистрацијата на помалку од 50 евра; со проектот регулаторна гилотиња</p>

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
Сопственички права	<p>Голем дел од законската регулатива е застарена треба да се измени, а правната сигурност и спроведувањето на законите се важни прашања. Нејаснотиите околу сопственоста на недвижности е друга пречка во економските активности. Регистрацијата на сопственичките права е во рана фаза и регистрирани се само 45% од земјишните парцели и 30-40% од други недвижности.</p>	<p>Бавните законски постапки се голема пречка во функционирањето на системот. Времето за регистрирање на имотна трансакција е намалено. Катастарот за недвижности опфаќа само 47% од земјата. Донесени се неколку мерки за поедноставување и забрзување на законските постапки со што се воведени алтернативни постапки за решавање на спорови, но судството и понатаму останува тесно грло.</p>	<p>Има значаен напредок во забрзувањето на регистрирањето на сопственички права. Покриеноста на катастарот за недвижности изнесува 68% во споредба со 47% во есента 2006 година. Има побрзо спроведување на судските одлуки, но сепак судските постапки се бавни што го спречува правилното спроведување на законите. Поради тоа има</p>	<p>Изменет е законот за Катастар на недвижности, регистрирањето на сопственички права покажува добар напредок, а бројот на разрешени спорови за сопственост е зголемен. Покриеноста на катастарот за недвижности изнесува 82% од територијата на земјата во споредба со 63% во септември</p>
	<p>време.</p>		<p>намален.</p>	<p>поедноставени се многу закони и подзаконски акти; намалено е траењето на стечајните постапки и бројот на заостанати стечајни случаи. Се на се, поедноставен и поевтин е процесот на основање компании. Постои се уште простор за подобрување на целокупната бизнис клима.</p>

Област	2005 година	2006 година	2007 година	2008 година
<p>Енергетика</p>	<p>Македонија е далеку од барањата на законската регулатива на ЕУ во областа на енергетиката во неколку клучни области и ќе треба да направи значителни напори за нејзино усогласување, ефективно имплементирање и спроведување.</p> <p>Одредени напори се потребни во областа на законодавството на внатрешните пазари на електрична енергија и гас, енергетската ефикасност и изворите на обновлива енергија. Административните капацитети на земјата треба значително да се подобрат во сите енергетски сектори, а внимание треба да се посвети и на РКЕ.</p>	<p>Државното претпријатие за електрична енергија беше поделено на три дела – производство, пренос и дистрибуција.</p> <p>Претпријатието за дистрибуција беше продадено во март 2006 година. Генерално, постигнат е значителен напредок во законодавството за внатрешниот пазар на енергија, меѓутоа од аспект на Договорот за енергија на Заедницата донесувањето на подзаконски акти претставува приоритет.</p>	<p>Нема стратегија за долгорочен развој на енергетскиот сектор.</p> <p>Прашањата во врска со сопственоста на системот за пренос на гас се уште не се разрешени. Иако РКЕ има постигнато одреден степен на независност во регулирање на цените на горивата, каде постои конкуренција. Меѓутоа сепак постои недоволна независност во процесот на дефинирање на регулирање на цените на пазарите каде што има малку или не постои конкуренција. Цените се базираат на владини одлуки и се пониски од</p>	<p>2007 година.</p> <p>Сепак правните постапки и судството се уште се бавни, а регулаторните тела и агенциите за надзор немаат доволно ресурси и независност за да бидат чувари на законот.</p> <p>Постои напредок во однос на транспонирање на законодавството и либерализацијата на пазарот на електрична енергија, но се уште постојат отворени прашања во однос тарифите и дистрибуцијата на електрична енергија. И покрај намалувањето на некои дисторзии во секторот на електрична енергија, цените не ги покриваат целосните трошоци што води до загуба кај државните енергетски компании</p>

IV ЗА ЕКОНОМСКИТЕ КРИТЕРИУМИ

1. Индустриското производство во периодот 2006-2007 бележи благо опаѓање во споредба со 2005 година, за да во 2008 година се забележи пораст кој ни одалеку не е доволен и блиску до просекот на 27 земји членки на ЕУ.
2. Просечниот бруто домашен производ по глава на жител изразен во куповна моќ спореден со просекот во ЕУ во периодот 2006-2008 бележи благ пораст од 25% од просекот во ЕУ во 2005 на 29% од просекот на ЕУ во 2008.
3. Износот на дефицитот на тековната сметка во 2008 година од 13% од БДП го завршува периодот на рамнотежа на тековната сметка кој трае неколку години.
4. Странските директни инвестиции во периодот 2005-2007 се генерално на ниско ниво и се движат помеѓу 1,5%-3% од БДП, освен во текот на 2006 кога достигнуваат ниво од 6% како резултат на продажбата на ЕСМ, за да во 2008 се забележи пораст од 6,5% од БДП што претставува номинално многу мал удел во БДП.
5. Вкупниот надворешен долг бележи опаѓање во периодот 2005-2007 година и тоа од 45% од БДП во 2004 на 33% до крајот на август 2007, за да во понатамошниот период почне да расте во септември 2008 достигнува износ од 50% од БДП.
6. Невработеноста останува сеуште многу висока и бележи пад за само два процентни поени за периодот од 2005-2008, стапката на вработеност е минимална и се должи пред се на поголемата понуда на работна сила, а не на опаѓање на бројот на невработени. Особено загрижува високиот процент на невработеност ка младите на возраст помеѓу 15-24 години.
7. Инфлацијата во периодот 2005-2007 година се движела во просек 3% од БДП за да во период од девет месеци во 2008 година порасне на 7,1%.
8. Во периодот 2005-2008 година се забележува подобрување на административните капацитети на даночните служби и нивната ефикасност, подобро е усогласувањето на даночното законодавство особено во делот на директните даноци со законодавството на ЕУ, останува да се усолси делот на индиректните даноци и да се подобри спроведувањето на законите и намалувањето на неформалната економија.

Поддржано од:

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN SOCIETY ИНСТИТУТ
SOCIEȚATEA LIBERĂ
INSTITUTUETVO
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

МАКЕДОНСКИ ЦЕНТАР ЗА ЕВРОПСКО
ОБРАЗОВАНИЕ

„Коле Неделковски“ 12а-1; 1000 Скопје
Телефон/Факс:
02/3217512; 02/3217513

Е-пошта:
mcet@mcet.org.mk
Web:
www.mcet.org.mk